

Far out, man!

Skrevet af: **Jan Mølgaard** | Offentliggjort: 15. oktober 2015

Man synker ned i det bløde sæde sammen med de relativt få mennesker, som også har valgt at gå i biografen den aften. Tænker lidt over, hvordan biografers vilkår efterhånden er blevet, men opgiver tanken. Overstår de obligatoriske reklamer ... flere blokke også i en "kunstbiograf" ... og så sker der noget.

Billeder på det brede lærred. Sære billeder. Uden forklaring. Uden brugsanvisning. Perspektivet er uklart, det samme er synsvinklen. Jeg kan ikke tolke det, jeg ser. Er det fraktalmønstre? Ren kunst? Organisk i formerne, med skiftende farver og skiftende mønstre. Eller er det faktisk organisk, det jeg ser på? Det ligner ind imellem hjernevæv. Bare farverne er anderledes.

Lige indtil en flok hvide fugle kommer trækkende ind fra venstre side i bunden og skråt hen over billedet. Jeg ser nedad. Jeg får en omtrentlig forståelse af størrelses- og afstandsforhold. Jeg (det vil sige kameraet) svæver højt oppe over et mærkeligt, besættende landskab. De blå kanaler er akkurat det. Stræk med vand mellem øer, der har forskellig størrelse og uregelmæssige former. De første par minutter omfavner en kolbøtteoplevelse ... hvor bevidstheden søger efter en forklaring og til sidst får den ... uden at blive det mindste klogere af det.

Og så lige så pludseligt som den første sekvens, skifter perspektivet igen.

Nu er vi nede på jorden - formodentlig den jord, vi lige har set fra oven - men med perspektivskiftet forsvinder også overblikket. Her kan man ikke se langt. Jorden, landskabet er fladt. Og udsynet blokeres i alle retninger af bevoksning. Eller af selve landskabets form.

Støv. Sumpe. Grusveje. Og en personbil, der er brudt sammen. To personer tages op af en forbipasserende og køres ind til en by fuldt af forfaldne huse. Afskallede facader. Huse der virker som om de er forladte, men ikke er det. Noget som ligner opstilling til et marked eller en festival. Slidt, småt, provinsielt.

Og så ... lidt efter lidt ... får man (ligesom man fik det af fugleflokken til at begynde med) brudstykker af informationer, der ligesom sætter rammen for historien.

Vi befinder os i Spanien - nærmere bestemt i Andalusien. Omkring år 1980. Fem år efter Francos død i 1975. Vi er sammen med to politimænd. Udsendt fra Madrid. Den erfarne Juan (Javier Gutierrez) og den grønne begynder Pedro (Raul Arevalo) har rejst fra Madrid til Spaniens dybe syd for at undersøge den mystiske forsvinden af to søstre efter en lokal fiesta.

Søstrene havde - som en lokal politimand oplyser dem om - et *dårligt omdømme*.

Men ud over det så signalerer et krucifiks hvor der indsat billeder af Hitler og Franco, som de ser på væggen i deres hotelværelse, at de lovudøvere i området godt kan tænkes at være allieret med en lokal, konservativ modstand mod deres opklaringsarbejde fra et fællesskab, som med glæde vende det blinde øje til den lejlighedsvis forsvinden af en pige eller to.

Pedro (det er ham til venstre på billedet herover), den unge, solidarisk med det nye styre og demokratiet - gift og snarlig barnefader. Juan (til højre på billedet) - med en dunkel fortid, der indimellem dukker op hos ham selv eller andre - uden idealer, uden overbevisning, uden illusioner. Pedro konstant i telefonen med sin gravide kone - Juan konstant på jagt efter den næste kvinde, den næste flaske, det næste måltid.

Et klassisk detektivpar, kunne man sige.

Pedro er sat på opgaven (fremgår det undervejs), fordi han har lagt sig ud med ledelsen i Madrid. Juan er på opgaven, fordi han er besværlig på en anden måde: En mand med en problematisk fortid og en endnu mere problematisk fremtid. Opgaven: At hjælpe de lokale myndigheder med at finde ud af, hvad der er sket med to unge piger, som er forsvundet fra deres familie.

Filmen hedder (på spansk) *La Isla Minima* og på engelsk *Marshland*. Og den er lavet i 2013-14. Instrueret af Alberto Rodríguez [\[1\]](#) og har modtaget priser på flere festivaler. Premiere i september 2014.

De to forsvundne piger bliver meget hurtigt fundet smidt i en lavvandet grøft. De er blevet mishandlet og misbrugt - det fremgår meget klart - og spørgsmålet er så, ikke bare hvem, som har dræbt dem, men også hvorfor og hvordan.

Alle synes at vide mere, end de vil stå ved. Alle har skjulte dagsordener. Den dagsorden, som de dog deler er, at søge at overleve i et samfund, hvor overlevelse er besværlig. Man tager med andre ord det, man kan få, man holder munde med, hvad de andre gør, man dukker nakken, eller man slår fra sig, hvis ens eget liv trues. Og under - lige under - overfladen lever de relationer videre, som er og var et produkt af det styre, som er faldet sammen få år før. Der er relationer. Der er afhængigheder. Der er stiltiende overenskomster. Hele tiden.

Og i det miljø skrider opklaringsprocessen så fremad, samtidig med at de to hovedpersoner trinvis opbløder deres udgangspunkter. Pedro opgiver en del af sin blåøjede idealisme og accepterer spillereglerne i den udsigtsløse udkant, og Juan engageres mere i bekæmpelsen af uretfærdigheden.

Den overklasse, som ligesom er hævet over og udnytter eller forsøger at udnytte de lokales livssituation - og som helt klart er indblandet i mordhistorien - impliceres i historien. Og konfronteres ikke bare af de arbejdere, der undervejs kaster sig ud i en strejke for at opnå bedre levevilkår, men også af politifolkene. Og sådan sættes der også paralleller mellem de to kampe. Og til den tredje kamp, som filmen tematiserer: Kampen mod det narkosmugleri, som mange er involveret i, og som accepteres af de fleste.

Som udnyttelsen af landarbejderne, således også udbytningen af de mennesker uden fremtid, som lever i det trøstesløse, men også smukke landskab. Kampen for at opklare de bestialske mord er også en kamp for reetablering af menneskeligheden i filmens univers. En kamp man dog som tilskuer er noget usikker på udgangen af. Jo, de umiddelbart skyldige afsløres og straffes. Meget kontant. Men de egentlige skyldige ... dem bliver der tilsyneladende ikke rørt ved. Volden bliver ved. Og udsigtsløsheden forsvinder ikke.

Alt sammen leveret med suggestive, ubærligt smukke billeder af en natur (og en kultur) der ligger milevidt fra turist-Spanien. Surrealistiske indslag, symboler, og panoramaer hvor naturen og de slidte huse får lov til at spille en meget aktiv rolle i forløbet. For eksempel i en scene, hvor Juan vågner op efter at være blevet slået ned, mens han overvåger den jagthytte, hvor en stor del af mishandlingen er foregået - en farverig, diset aftenstemning, hvor himlen er overstrøet med flyvende ænder. Som en anmelder formulerer det:

"Gennem fotografen Alex Cataláns linse sitrer og dirrer naturen som en aktiv medspiller i fortællingen: Cikaderne synger hymner til solen i den ubønhørlige hede, skyerne trækker sig sammen og lader regnen pible ned over det syndefulde folk, inden dag bliver til nat, og solens sidste stråler farver himlen ildrød. Ofte hiver Catalán linsen ud i verdensrummet og lader betagende satellitbilleder forvandle det sydspanske marskland til todimensionelle labyrinter, hvor kun de trækkende gæs er i bevægelse. De gør det, som beboerne længes efter: Flygter fra helvedet." *Rasmus Friis i SoundVenue* [\[2\]](#)

Filmen bruger således thriller-formatet og en meget suggestiv billedside til at sammenbinde det personlige, det sociale, det politiske og naturbillederne i noget, som ikke blot er en mørk tvetydig thriller, men også et portræt af et isoleret og truet lokalsamfund, og af det samfund, som småbyer, isolerede huse og det eksotiske marskland er en del af.

Her intet er solidt og alt er glat - ikke mindst sondringen mellem betjent og kriminelle. Her er de historiske skred ikke slået igennem. Her er magten stadigvæk absolut og uantastelig. Her lever udbytningen sit perverterede liv godt og fedt og trygt. Manden med hatten går fri, mens hans hjælper arresteres.

I anmeldelserne rundt omkring er filmen mange gange blevet sammenlignet med HBO-serien *True Detective*. [3] Og navnlig denne series første 8 episoder har da også mange fællestræk med *La Isla Minima*. Miljøet ligner - i *True Detective* sumplandet i den sydlige del af USA - i Louisiana. Historien ligner - i *True Detective* bortførelse, misbrug og drab på drenge og piger fra underklassen. Og selve bundlinjen for historien - to detektiver, begge med en problematisk baggrund og historie, der er nødt til at kæmpe for opklaring og en form for retfærdighed på trods af modstanden fra magthavere og deres institutioner. De to historier ligger oven i købet meget tæt op af hinanden udgivelsesmæssigt. Begge har premiere i 2014. Og begge historier rækker langt tilbage i tiden - i *True Detective* 17 år, altså tilbage til 1997. Men de to historier adskiller sig også fra hinanden. I *La Isla Minima* er det sociale (i bredeste forstand) meget mere fremtrædende.

I *True Detective* er skurkene magthaverne. Men deres motiv er ikke funderet i magten. De er perverse og indavlede. Og de bruger deres magtposition - i en uheldig alliance med andre, der er lige så perverterede som de selv - til at udleve deres perversion. Det perverse er målet. Magten er bare midlet.

I *La Isla Minima* er det magten selv, som er perverteret og perverterende. Magthaverne står uden for samfundets normale normer, og de udlever denne position - også - i deres perverterede seksualliv. Denne del af deres handlinger er netop bare en del.

Hvor perversionerne i *True Detective* er individuelt begrundet, er de i *La Isla Minima* socialt begrundet. Hvor gerningsmændene i *True Detective* **bruger** magten til at dække over deres handlinger, der er magthavernes handlinger i *La Isla Minima* en integreret del af magtudøvelsen - en integreret del af undertrykkelsen.

Men begge historier viser et univers, hvor retfærdigheden har trange kår - hvor det er uretfærdighed og magtfuldkommenhed, som dominerer. Begge de to historier skildrer en virkelighed, hvor kriminalhistoriens gamle drøm om at genoprette balancen og lade loven triumfere er suspenderet eller helt død.

Livsvilkåret er tilfældighed og udbytning eller udnyttelse. For langt de fleste mennesker. Og magten er - reelt - uantastelig.

Retfærdighedens agenter - de to detektivpar - må ikke blot kæmpe for at afsløre de skyldige. De må også - uden de store udsigter - kæmpe imod de magthavere, som gør alt, hvad de kan for at fastholde magten. Og de må kæmpe denne kamp med store, personlige omkostninger.

I den klassiske kriminalhistorie postuleres det, at opklaringsarbejdet - i hvert fald inden for rammerne af den enkelte historie - resulterer i, at loven og rimeligheden triumferer. Men ikke her og ikke længere. Her er forbrydelsen ikke en afvigelse, men det typiske. Her er uretfærdigheden og perversionen et livsvilkår - ikke et resultat af enkelte afvigeres individuelle handlinger eller baggrund (også selvom *True Detective* forsøger at postulere det). Her fastslås udbytningen som noget, der ikke kan bekæmpes. Og er er retshåndhævelsen noget, der i bedste fald overlades til og varetages af dem, der vover at tage opgøret alene. Som sagt med store personlige omkostninger.

Hvad der formidles igennem oplevelsen er et samfundsbillede, hvor alle er truet - få er undtaget - magten absolut - forbrydelsen en del af livet - og offerstatus garanteret. Støder du ikke ind i en af de få, som vover at kæmpe kampen for dig imod alle odds, så forbliver din krænkelse uhævnnet. Og drømmen om en holdbar retspraksis, om loven som din beskytter og om lovhåndhæverne som denne lovs repræsentanter - er bare: En drøm. Virkeligheden derimod er et mareridt.

Hvis du får lyst til at se et forsøg på at perspektivere denne oplevelse, så kunne du måske læse den sidste artikel, jeg har skrevet om dette her i Kritisk Debat: [Det kriminalistiske ritual](#)

---

[1] [Se mere om ham her.](#)

[2] [Læs hele anmeldelsen ved at klikke her](#)

[3] [Se mere om serien her.](#)